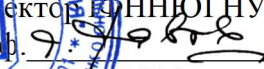

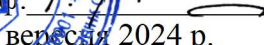
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ІННЮІ НУ «ОЮА»

проф. Роман САВЧУК

«» вересня 2024 р.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

**ЛАТИНСЬКА МОВА
ОК 5**

рівень вищої освіти
ступінь вищої освіти
галузь знань
спеціальність
освітня програма

перший (бакалаврський)
бакалавр
08 Право
081 Право
Право

Розробник програми: к. пед. н., доц. Блага Ольга Богданівна

Затверджено на засіданні кафедри кримінального процесу та криміналістики (протокол № 1 від 30.08.2024 р.)

В.о.завідувача кафедри загальноправових
та гуманітарних дисциплін

Лілія КОРИТКО

Начальник навчального відділу

Ірина ЯЦКІВ

Гарант освітньої програми

Роман САВЧУК

Науково-методична рада (протокол № 1 від 02.09 2024 р.)

Голова науково-методичної
ради

Олег БЕЗНОСЮК

Заступник директора

Олег БЕЗНОСЮК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Анотація

Латинська мова як навчальна дисципліна є невід'ємною складовою підготовки майбутніх юристів. Володіння юридичною термінологією, в основі якої є латинська лексика, – це основний компонент підготовки спеціалістів сучасного світового рівня. Саме тому знання латинської мови має велике значення при підготовці висококваліфікованих працівників юридичного профілю.

Актуальність навчальної дисципліни «Латинська мова» зумовлена тим, що латинська мова вважається материнською мовою юриспруденції. Правнича термінологія значною мірою сформована на ґрунті латинських слів. Вивчення латинської мови допоможе майбутньому юристу краще сприймати римське право, яке є основою сучасної правової науки та невід'ємною частиною світової культури, вивчити і зрозуміти юридичну термінологію. Латинська мова як навчальна дисципліна органічно вписується у комплекс дисциплін, що вивчаються майбутніми юристами, а саме, історія, римське право, іноземна мова, ораторське мистецтво та інші.

Важливим і перспективним під час формування професійної мови майбутніх юристів є ознайомлення з латинськими юридичними джерелами. Текстологічний, граматичний та порівняльний аналіз літератури з юриспруденції латинською мовою сприяє більш свідомому розумінню юридичних термінів сучасних української та іноземних мов, формує асоціативне мислення фахівців у галузі права. Знання афоризмів, висловлювань, термінів свідчить не тільки про високу культуру правника, а й значно полегшує спілкування юристів різних країн.

1.2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова» є пізнання та усвідомлення її структурної організації як писемної мови джерел римського цивільного права та лексичного фундаменту міжнародної юридичної термінології.

Завдання вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова» є з'ясування ролі та місця латинської мови в історії античності та формуванні засад Римського права; її використання як реального засобу усного та писемного спілкування періоду Римської імперії; засвоєння правил фонетики і графіки; вивчення нормативної граматики (самостійні і службові частини мови та їх основні характеристики, системи особових закінчень дієслів та відмінкових закінчень іменників; використання прикметників у загальноновживаних та сталих словосполученнях; найуживаніші синтаксичні конструкції та специфіка їх перекладу); вивчення лексичного мінімуму як етимологічної основи українських загальноновживаних латинізмів та юридичних термінів; використання теоретичних знань для перекладу латиномовних джерел з історії права різних хронологічних епох.

- 3. ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Історія розвитку латинської мови. Латинський алфавіт

Поняття «латинська мова», її місце в індоєвропейській сім'ї мов. Пам'ятки латинської писемності. Періодизація розвитку латинської мови в античну епоху. Латинська мова в Середні віки та в епоху Відродження. Латинська мова в часи Просвітництва в Європі та Україні. Народ латина й утворення на її основі романських мов. Вплив латинської мови на германські мови. Латинська основа міжнародної наукової термінології. Латинська мова на теренах України. Українські латиномовні письменники. Античні сюжети в мистецтві літературі і музиці. Латинська мова як мова історичних та філософських джерел. Загальноосвітнє значення латинської мови. Латинська пареміологічна спадщина. Латинський алфавіт і його походження. Історія латинського письма.

Тема 2. Звукова система латинської мови. Наголос

Фонетика. Звукова система: голосні, дифтонги, приголосні. Сполучення приголосних *ch, ph, th, rh* та їх вимова. Сполучення приголосних і голосних *qu, su, ngu, ti* та їх вимова.

Поділ слів на склади. Довгота і короткість голосних. Правила наголошування. Вживання великої літери.

Тема 3. Граматичні категорії дієслова. Поділ на дієвідміни. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного станів. Наказовий спосіб

Граматичні категорії дієслова: особа, число, час, спосіб, стан.

Поділ дієслів на дієвідміни. Визначення належності дієслова до дієвідміни залежно від кінцевих типових звуків основи теперішнього часу. Основні форми дієслова. Особові і неособові дієслівні форми. Три основи латинського дієслова. Теперішній час дійсного способу активного стану. Теперішній час допоміжного дієслова *sum, fui, –, esse*. Наказовий спосіб.

Теперішній час дійсного способу пасивного стану. Особі закінчення пасивного стану. Особливості відмінювання. Способи перекладу українською мовою. Синтаксис пасивної конструкції. *Ablativus auctoris. Ablativus instrumenti*.

Часи системи інфекта. Суфікси часових форм, особові закінчення. *Imperfectum indicativi activi et passivi. Futurum primum indicativi activi et passivi*. Допоміжне дієслово *sum, fui, –, esse* в часах системи інфекта.

Часи доконаного виду в активному і пасивному стані. Минулий час дійсного способу активного стану. Основні види перфекта.

Давноминулий час дійсного способу активного стану. Майбутній час доконаного виду активного стану.

Загальна характеристика утворення пасивного стану часів системи перфекта. Дієприкметник минулого часу пасивного стану. Відмінювання дієслів I–IV дієвідмін у *perfectum, plusquamperfectum* та *futūrum II (secundum) indicatīvi passīvi*.

Тема 4. Граматичні категорії іменників. Відміна іменників

Іменник. Граматичні категорії роду, числа, відмінка. Словникова форма іменника. Латинська відмінкова система у порівнянні з українською. Ознаки приналежності іменників до кожної з п'яти відмін. Характер основ. Визначення

роду іменників. Перша відміна іменників. Рід іменників першої відміни. Винятки з правил про рід. Парадигма відмінювання.

Друга відміна іменників. Рід іменників другої відміни. Парадигми відмінювання. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду на -us, -er, -ir.

Утворення кличного відмінка. Правило середнього роду. Винятки з правил про рід.

Третя відміна іменників. Типи основ іменників третьої відміни. Рід іменників третьої відміни. Винятки з правил про рід. Три групи іменників третьої відміни: приголосна, голосна, мішана. Особливості відмінювання іменників третьої відміни (vis, bos, Iuppiter).

Четверта відміна іменників. Рід іменників четвертої відміни. Винятки з правил про рід. Особливості відмінювання. Утворення іменників четвертої відміни від основи супіна. П'ята відміна іменників. Рід іменників п'ятої відміни. Винятки з правила про рід. Парадигми відмінювання іменників четвертої і п'ятої відміни.

Тема 5. Прикметники, прийменники в латинській мові

Прикметники I та II відмін. Узгодження прикметників з іменниками. Прийменник. Конструкції прийменників з акузативом, аблативом.

Прикметники III відміни з трьома, двома і одним закінченням. Винятки з правила відмінювання прикметників III відміни. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Утворення, відмінювання, переклад. Ступені порівняння прикметників: суфіксальні, суплетивні, описові. Відмінювання прикметників у вищому і найвищому ступенях. Ablativus comparationis. Genetivus partitivus.

Прийменники з різними відмінками залежно від питань «де?» і «куди?». Постпозитивні прийменники.

Тема 6. Сполучники, займенники та прислівники в латинській мові

Сполучник. Сполучники сурядні і підрядні. Прикметники III відміни.

Особові займенники, присвійні займенники, зворотний займенник, займенникові прикметники. Особливості вживання особових, зворотного, присвійних та вказівних займенників. Парадигми й особливості відмінювання.

Вказівні займенники, питальні та відносні займенники, неозначені займенники, заперечні займенники. Парадигми відмінювання. Особливості вживання.

Прислівник. Загальна характеристика прислівників. Утворення прислівників від прикметників I-II і III відміни. Ступені порівняння прислівників, утворених від якісних прикметників. Суплетивні ступені порівняння прислівників.

Постпозиція прийменника cum в поєднанні з особовими і зворотнім займенниками.

Прислівники прийменникового походження.

Тема 7. Розряди числівників. Римський календар

Числівник. Класифікація числівників: кількісні, порядкові, розділові, прислівникові. Утворення числівників. Відмінювання кількісних і порядкових числівників.

Узгодження числівників з іменниками. Римські цифри. Основні грошові одиниці римлян. Римський календар.

Тема 8. Латинська мова – джерело правничої термінології.

Процесуальні юридичні вислови

Лексичне багатство латинської мови. Латинська мова як основа міжнародної наукової термінології. Способи формування наукової термінології в українській мові: запозичення, запозичення з переосмисленням, створення нових термінів на ґрунті латинських і грецьких коренів і словотворчих афіксів.

Quod non est in actis, non est in mundo. Чого не існує за документами, не існує у світі. (Формула права, яка наголошує на документальному відображенні фактів). Процесуальні юридичні вислови являють собою низку номінацій судочинства і часто використовуються у сучасній юриспруденції.

1. **Ab initio** спочатку
2. **Absente reo** при відсутності відповідача
3. **Absens heres non erit** відсутній не стане спадкоємцем
4. **Absolvitur** виправдальний вирок
5. **Actio in personam** особистий позов
6. **Actio civilis** цивільний позов
7. **Ad melius inquirendum** на дослідження
8. **Animus injuriandi** злочинний умисел
9. **Alter ego** друге я (юридичний представник)
10. **Appello** я апелюю (початок скарги)
11. **Appellationem interponere** допускати апеляцію
12. **Apices juris** юридичні тонкощі
13. **Arbitrium** арбітражне рішення; рішення третейського судді; вільне судження, право (вибору); влада, воля, сваволя; рішення (при винесенні якого суд керувався передусім власною совістю)
14. **Argumenta falsa** фіктивні докази
15. **Argumentum ab impossibili** доказ від неможливого
16. **Argumentum a contrario** доказ від протилежного
17. **Argumentum ad ignorantiam** доказ, розрахований на невігластво (співрозмовника).
18. **Argumentum ad misericordiam** доказ, розрахований на милосердя, співчуття
19. **Argumentum ad oculos** наочний доказ
20. **Arra (arrha)** завдаток, застава
21. **Articulus secretissimus** найсекретніша стаття, найтаємніша частина (договору; угоди)
22. **Auctoritas rei judicatae** прецедент судового рішення
23. **Audire querelam** вислухати скаргу
24. **Bona hereditaria** успадковане майно, спадок, спадщина
25. **Bona immobilia** нерухоме майно
26. **Bona mobilia** рухоме майно
27. **Calumnia** наклеп, обмова; підступність; неправдиве обвинувачення

28. **Capitalis debitor** головний боржник
29. **Capitalis plegius** головний поручитель
30. **Casus delicti** випадок правопорушення
31. **Casus omissus** випадок, не передбачений законом
32. **Causa criminalis** кримінальна справа
33. **Causa finita** закінчена справа
34. **Causa desistere** відмовлятися від справи (позову)
35. **Causa iusta** законна причина, правооснова
36. **Causa privata** приватна справа.
37. **Casus delicti** випадок правопорушення
38. **Cautio iudicatum solvi** забезпечення виконання судового рішення
39. **Codicillus** кодекс
40. **Compensatio** відшкодування, оплата повної вартості; винагорода, врівноваження; залік, взаєморозрахунок
41. **Compos mentis** при повному розумі
42. **Compos sui** у повній свідомості
43. **Conductor** наймач, орендар; підприємець
44. **Consortes litis** учасники судового засідання (процесу).
45. **Corpus delicti** речові докази («тіло злочину»), склад злочину
46. **Corpus iuris civilis (CIC)** зведення цивільного права
47. **Crimen capitale** кримінальний злочин.
48. **Culpa lata** груба провина.
49. **Culpa levis** легка /незначна/ провина.
50. **De lege lata** з точки зору чинного закону.
51. **De facto** де-факто, фактично, насправді
52. **De jure** за правом, юридично; де-юре
53. **Dolus malus** злий умисел
54. **De lege lata** з погляду чинного закону; з погляду чинного права
55. **Delictum omissionis** правопорушення, що полягає у бездіяльності (недогляді)
56. **Delictum privatum** приватне правопорушення, делікт
57. **De rigore juris** суворо за законом; за літерою закону
58. **Duodecemvirale iudicium** суд дванадцяти, суд присяжних
59. **Elegantia juris** юридична тонкість; правова точність.
60. **Emptio-venditio** купівля-продаж
61. **Error facti** помилка у факті; фактична помилка
62. **Error in corpore** помилка в предметі, в речі
63. **Error in persona** помилка в особі
64. **Error in re** помилка по суті; істотна помилка
65. **Error juris** юридична помилка; помилка у праві
66. **Ex contractu** з договору /виникає/
67. **Ex delicto** з делікту
68. **Extra ius** поза правом
69. **Extra legem** за межами закону
70. **Expeditio brevis** вручення судового рішення або повістки
71. **Fide-jussor** гарант; той, що виступає поручителем
72. **Factum probandum** факт, який треба довести

73. **Fontes juris civilis** джерела цивільного права
74. **Forma juris** правовий режим
75. **Furtum manifestum** крадіжка з речовим доказом, при якій злодій спійманий на гарячому
76. **Furtum nec manifestum** крадіжка, при якій злодій спійманий пізніше
77. **Forum delicti** Місце злочину
78. **Forum originis** суд або юрисдикція за місцем народження особи
79. **Forum rei** суд або юрисдикція за місцем проживання відповідача або місцезнаходженням предмета позову
80. **Fructus** плід; приріст, відсотки, рента, прибуток; користь, вигода; користування; право користування
81. **Fructus civiles** прибутки
82. **Gardianus** опікун
83. **Gestor negotiorum** особа, що керує справами іншої особи в її інтересах без відповідних повноважень; повірений у справах
84. **Heres ab intestato** спадкоємець без заповіту
85. **Hereditas lacens** спадок, що лежить, тобто, не прийнятий спадок
86. **Heres legitimus** Законний спадкоємець
87. **Heres ab intestatu** Спадкоємець за заповітом
88. **Homicidium causale** випадкове вбивство
89. **Homicidium culposum** вбивство з необережності (неуважності, недбалості)
90. **Homicidium necessarium** букв. – вбивство через необхідність, вимушене вбивство; вбивство під час самооборони
91. **Homicidium voluntarium** навмисне вбивство
92. **in camera** закрите судове засідання
93. **In medias res** у суть справи
94. **In aequali jure** за рівних прав
95. **Impubes** Неповнолітній
96. **Ipsa facto** В силу самого факту
97. **Impunitas** безкарність; вибачення, амністія
98. **In tabellas referre** занести до протоколу (документу, акту)
99. **Ipsa iure** у силу самого закону
100. **Iurisconsultus** юрисконсульт, «досвідчений у праві»
101. **Iurisprudens** правознавець, юрист
102. **Ius gentium** міжнародне право
103. **Ius civile** цивільне право
104. **Ius publicum** публічне право
105. **Ius privatum** приватне право
106. **Ius naturale** природне право
107. **Iura ad rem** речові права
108. **Ius civitatis** право громадянства
109. **Ius criminale** кримінальне право
110. **Ius proprietatis** право власності
111. **Ius vindicandi** право захисту
112. **Iura in re** майнові права.
113. **Iure belli** за правом війни

114. **Iure civile** за цивільним правом
 115. **Iuris est** це законно
 116. **Iuris peritus (juris-peritus)** обізнаний із законом, знавець права; юрист, правознавець
 117. **Iuris prudentia** (juris – наука права; правова наука, правознавство; галузь права; трактат prudentia) про право
 118. **Leges perfectae** досконалі закони
 119. **Leges tabellariae** виборчі закони; закони, що регулюють проведення виборів
 120. **Legis actio** дія, встановлена законом; легісакційний процес
 121. **Lex** закон, юридична норма; правило, принцип; порядок; договір; рішення; віросповідання
 122. **Lex abrogata** скасований закон
 123. **Lex civilis** цивільний закон
 124. **Lex communis** загальне право
 125. **Lex contractus** договірне право
 126. **Lex fori** закон місця судового розгляду справи, (тобто тієї держави, органом якої є даний суд)
 127. **Lex loci contractus** закон місця договору (тобто місця, де він був укладений)
 128. **Lex loci delictis** закон місця злочину (правопорушення)
 129. **Lex propria** особливий (спеціальний) закон
 130. **Lis** спір; суд; процес; судова справа; предмет спору, судового процесу
- Lis mota початок суду, спору
131. **Locatio conductio** договір найму; найм майна за винагорода
 132. **Locus delicti** місце правопорушення
 133. **Lucrum cessans** втрачена вигода
 134. **Mala fides** нечесні наміри, недобросовісність
 135. **Mala mens** лихий намір; підступна думка
 136. **Malo animo** з лихим наміром; з підступним задумом
 137. **Mandatum** доручення; розпорядження, наказ; договір доручення; зобов'язання за дорученням;
 138. **Mandatum inhibitorium** наказ про звільнення
 139. **Matrimonium** шлюб, одруження
 140. **Matrimonium justum** законний шлюб
 141. **Medicina forensis** судова медицина
 142. **Mens rei** намір обвинуваченого
 143. **Mercēs** плата, винагорода, підкуп; заробіток; збиток; шкода; відплата, покарання
 144. **Minor aetas** букв. – молодший вік; неповноліття
 145. **Modus agendi** спосіб дії
 146. **Modus injuriae** спосіб заподіяння шкоди
 147. **Modus operandi** спосіб дії; спосіб здійснення злочину; механізм дії
 148. **Modus procedendi** спосіб дії; спосіб здійснення злочину; механізм дії
 149. **Modus transferendi** спосіб передачі
 150. **Modus vivendi** спосіб життя, спосіб існування (тимчасова угода з міжнародних питань; фактичний стан відносин)

- 151. **Mortis causa** з причини смерті; через смерт; у разі смерті
- 152. **Negotia stricti juris** правочини суворого права
- 153. **Negotii gestio** ведення справи
- 154. **Negotium** справа; торговельна угода
- 155. **Nocumentum** порушення громадського порядку
- 156. **Nomen juris** юридичний термін
- 157. **Non culpabilis** невинний
- 158. **Nudis verbis** голослівно
- 159. **Nudus** позбавлений (правового) захисту
- 160. **Nullius juris** такий, що не визнається правом; без юридичних

наслідків

- 161. **Nuptiae justae** законний шлюб.
- 162. **Obligatio** зобов'язання
- 163. **Obligatio ex contractu** зобов'язання через угоду
- 164. **Obligatio ex delicto** зобов'язання з правопорушення
- 165. **Obligatio impossibilium** зобов'язання, яке неможливо виконати;

неможливе зобов'язання

- 166. **Ope exceptionis** як заперечення
- 167. **Oportet** необхідно; слід; так має бути; належить
- 168. **Ordo judiciorum** судоустрій
- 169. **Pacis et belli** право мира і війни
- 170. **Particeps criminis** співучасник злочину
- 171. **Pars adversa** протилежна сторона
- 172. **Pendente appellatione** до розгляду скарги
- 173. **Per acclamationem** відкритим голосуванням
- 174. **Persona alieno iuri subiecta** особа, яка підлягає чужому праву
- 175. **Persona grata** бажана особа (якій довіряють)
- 176. **Persona non grata** небажана особа (якій не довіряють)
- 177. **Persona sui iuris** особа, яка володіє своїм правом
- 178. **Placita juris** норми права
- 179. **Poenalis** кримінальний 1
- 180. **Pro lucrari** з користі
- 181. **Praesumptio iuris** презумпція, що може бути скасована
- 182. **Pro bono publico** заради суспільного блага
- 183. **Pro tribunali** на судовому засіданні
- 184. **Probatum est** схвалено
- 185. **Proprietatis** право власності
- 186. **Quaesitio facti** дослідження факта
- 187. **Querella** скарга
- 188. **Quietanta** виправдання; звільнення від відповідальності
- 189. **Raptus** зґвалтування
- 190. **Ratio legis** підґрунтя закону
- 191. **Re infecta** не виконавши справи до кінця судочинства
- 192. **Repraesentationis** право представництва
- 193. **Res extra commercium** речі поза торгівельним обігом
- 194. **Res furtivae** викрадене майно
- 195. **Robaria, roberia** розбій

196. **Salutis gratia** заради безпеки
197. **Sententia absolutoria** виправдовувальний вирок
198. **Sententiam pronuntiare** об'являти рішення
199. **Se defendendo** самообороні, при самозахисті
200. **Sine provocatione** без права оскарження
201. **Syngraphus** договір, свідоцтво, вексель (з грецьк.)
202. **Salvo iure** зі збереженням права
203. **Sanctio** санкція (частина правової норми)
204. **Species facti** обставини справи
205. **Sub iudice** справа ще на розгляді в суді
206. **Suspicio** підозра
207. **Tabella** лист, договір, донесення, контракт
208. **Tabula** документ, аукціонний список, протокол
209. **Tabularius** діловод, архіваріус
210. **Tabularium** збірка документів, архів
211. **Testes muti** німі свідки; речові докази
212. **Testamentum** заповіт
213. **Testato** у присутності свідків
214. **Transitus** перехід права власності
215. **Quasi ex contractu** квазіконтракт
216. **Quasi ex delicto** квазіделікт
217. **Uberrima fides** високий ступінь довіри
218. **Ultimatum** останнє формулювання умов у переговорах з урегулювання спору
219. **Universitas** спільність, корпорація (юридична особа)
220. **Ultra vires** поза межами повноважень
221. **Vacation** свобода від чого-небудь, імунітет
222. **Vadimonium** доручення; явка до суду
223. **Venditio** купівля-продаж
224. **Veto** заборона
225. **Veto vim fieri** заборона застосовувати силу
226. **Violentia** жорстокість
227. **Voluntaries** добровільний

Тема 9. Лексичне багатство латинської мови. Латинська юридична фразеологія

Значення латинської мови у сучасній науці та праві. Вплив латинської мови на європейські мови та термінологію. Джерела формування латинської лексики. Основні групи латинських запозичень у європейських мовах. Латинські афоризми та їх роль у розвитку філософської та юридичної думки.

Походження юридичної термінології. Основні латинські юридичні терміни та їх значення. Використання латинської фразеології у сучасному праві.

Аналіз юридичних латинських виразів та їх переклад. Вживання латинських термінів у міжнародних документах. Розбір текстів римського права. Спадщина римського права в сучасній правовій системі.

Тема 10. Підвищення професійної компетентності засобами латинської мови

Значення латинської мови в професійному розвитку. Використання латинської мови в юриспруденції.

Основні принципи латинської термінології: Латинські корені, суфікси та префікси у науковій лексиці. Вплив латинської мови на міжнародну термінологію. Аналіз найпоширеніших латинських виразів у професійній сфері.

Граматичні аспекти латинської мови: Основні граматичні категорії: відмінки, дієвідміни. Особливості утворення та використання латинських термінів.

Латинська мова в професійній комунікації: Використання латини в офіційних документах і наукових текстах. Аналіз латинських крилатих висловів та їх сучасне застосування. Розбір латинських афоризмів та їх значення у професійній етиці.

Переклад та аналіз латинських фраз у контексті спеціальності.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1. Основна:

Підручники, посібники, наукові праці:

1. Кисляк Л.Н. Латинська мова: навчально-методичний посібник для організації практичних занять і самостійного вивчення дисципліни для студентів Івано-Франківського юридичного інституту та коледжу Національного університету «Одеська юридична академія». Івано-Франківськ: ІФЮІ НУ «ОЮА», 2020. 161 с.
2. Коротюк О., Станіч В. Dictionary of latin Phrases. К.: ОВК, 2022. 240 с.
3. Словник латинських висловів [збір. найвідом. латин. юрид. та ін. висловів lingua latina / уклад.: О.В. Коротюк, В.С. Станіч. Київ: ОВК, 2021. 217 с.
4. Коротюк О. Словник латинських висловів К.: ОВК, 2024. 218 с.
5. Кривонос І.А., Шевченко С.П. Латинська мова: навчально-методичний посібник. Мелітополь: ФО-П Однорог Т.В., 2021. 194 с.
6. Мисловська Л.В., Пилипів Щ.Г. Латинська мова: підручник для вищих навчальних закладів. Львів, 2019. 200 с.
7. Навольська Г. І. Латинська мова: навч. посібник для студентів. Тернопіль, 2020. 161 с.
8. Паласюк Г.Б., Саварин Т.В., Ворона І.І., Федчишин Н.О. Латинська мова: навчально-тренувальний посібник для підготовки до тестового контролю. Тернопіль: ТДМУ, 2021. 310 с.
9. Світлична Є., Толок І. Латинська мова. К.: Центр навчальної літератури. 2019. 440 с.
10. Тарасова Г.М. Латинська мова для юристів. Одеса: Гельветика, 2020. 344 с.
11. Ухаль М.М. Латинська мова: підручник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2017. 320 с.
12. Фрумкіна А.Л., Видишева О.Г., Варецька О.О. Латинська мова: навч. посібн. Національний університет «Одеська юридична академія», 2021. 144 с.
13. Чуракова Л.П., Скорина Л.П. Латинська мова для юристів. Атіка, 2018. 416 с.
14. Шаманова Н. Є. Латинська мова: навч. посіб. Миколаїв: НУК, 2021. 141 с.
15. Legamus et exerceamus: навч. посібник / М.Й. Петришин, Г.М. Загайська Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 142 с.
16. Repetitorium Latinum. Pars prima: збірник вправ для контрольних і самостійних робіт з латинської мови / М.Й. Петришин, Г.М. Загайська Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 172 с.
17. Repetitorium Latinum. Pars secunda: збірник тестів / М.Й. Петришин, Г.М. Загайська. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 148 с.

4.2. Допоміжна:

Наукові статті, тези доповідей та ін.

1. Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище: збірник есе програми підвищення

- кваліфікації / упорядники: А. Артюхов, М. Віхляєв, Ю. Волк. 18 вересня-18 жовтня 2023 року. Львів-Торунь: Liha-Pres, 2023. 524 с.
2. Апоненко І.М. Навчальний посібник з латинської мови для студентів іноземців / відп. ред.: Т.В. Філат. Дніпро 2021, 183 с.
3. Артикуца Н.В. Юридичне термінознавство в Україні: сучасний стан, основні напрями та перспективи розвитку. *Термінологічний вісник*, 2019. Вип. 5. С. 6-17.
4. Блага О.Б. Новітнє бачення мовного релятивізму у вивченні європейських мов та культур. *Мова і культура*. Київ: Видавничий дім Д. Бураго, 2021. С. 227-231. <https://burago.com.ua/https-burago-com-ua-wp-content-uploads-2020-12-202-24-12-pdf-2/>
5. Блага О.Б. Актуальність формування іншомовної комунікативної компетентності студентів-юристів. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття»* (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 785-788. <https://hdl.handle.net/11300/19872>
6. Валуєва Н.М. Конспект лекцій з дисципліни «Латинська мова». Кам'янське: ДДТУ, 2021. 56 с.
7. Варинська А.М., Корнодудова Н.М. Використання латинських висловів у науковому стилі (на матеріалі юридичної термінології). *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*, №4, 2019. С. 67-71. <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3606>
8. Ганжа О.Г. Латинська юридична термінологія у вітчизняній судовій практиці: сучасні тенденції використання споконвічних понять. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія Право*. Випуск 83: частина 1, 2024. С. 18-31. <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/07/4.pdf>
9. Дьома Н.С. Формування позитивної мотивації студентів-юристів до вивчення латинської мови. *Інноваційна педагогіка*, 2018. Вип. 3. С. 116-118. <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/3/26.pdf>
10. Копилова, Л.А., Литовська, О.В. Латинська мова в медіапросторі та повсякденні. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*, №17, 2020. С. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/16536>
11. Латинська мова: навчальний посібник (для студентів філологічних спеціальностей) / Фрумкіна А.Л., Адамова Г.В., кривда Л.Р. Одеса: Бондаренко М. О., 2024. 200 с.
12. Латинська мова у медичній та юридичній галузі: навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] навч. посіб. / укладачі: Ю. В. Баклаженко, І. М. Борбенчук. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 90 с.
13. Нипадимка А.С. Професійна термінологія в лінгвістичній підготовці студентів-юристів. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 30 (69) № 2 Ч. 1, 2019. С 156-160.

14. Осипова Т.О. Латинська мова. Навчально-методичний посібник для студентів факультету іноземних мов педагогічних університетів. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2019. 133 с.

4.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Правознавець: Електронна бібліотека юридичної літератури: <http://pravoznavec.com.ua>
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського
3. Афоризми, вирази та крилаті вислови латинською мовою. URL: <https://supermif.com/aforizm/latin.html>
4. Латинські крилаті вислови. URL: <http://www.pinax.com.ua/krylati-vyslovy/latina/>
5. Латинські вирази. URL: [https://uk.wikiquote.org/wiki/Латинські вирази](https://uk.wikiquote.org/wiki/Латинські_вирази)
6. 100 латинських висловів. URL: <https://credo.pro/2019/10/247698>
7. Цитати латинською з перекладом (500 цитат). URL: <https://citaty.net.ua/krasyvitsytaty-latynskoyu-z-perekladom-500-tsytat/>
8. Латинська мова для юристів. Юридична фразеологія і крилаті вирази. URL: <https://sites.google.com/site/lawlatin/classroom/uridicna-frazeologia>
9. New latin grammar by Charles E. Bennett/ URL: <https://www.amherst.edu/media/view/289269/original/Bennet+New+Latin+Grammar.pdf>

4.4. Міжнародні видання:

1. Collins Latin Dictionary and Grammar. Your All-in-One Guide to Latin. HarperCollins Publishers. 2016. 640 с.
2. Clive G. Latin Grammar You Really Need to Know: Teach Yourself. John Murray, 2013. 336 p.